

ŐRZŐ

A POFOSZ 1956-os Hagyományörző Tagozatának kiadványa

IV. évfolyam 16. szám

2018. december

„A hagyományörzés nem a hamu megtartása, hanem a láng továbbvitele.”

Morus Tamás

Készítették a
*Munkácsy Mihály Általános
Iskola és Alapfokú Művészeti
Iskola tanulói:*

*Baranyay Réka
Borkuti Sára
Keller Franciska*

Diákvetélkedő az 1956-os forradalomról

A történelmi tisztánlátás a jelenben és jövőben is utat mutat

Az idei év egyik kiemelkedő eseményére, az általános iskolások részvételével zajló – az 1956-os forradalom és szabadságharc témáját feldolgozó – diákvetélkedőre november 26-án került sor a zuglói Civil Házban. Ez alkalomból az irodalmi és történelmi pályázat ez évi ifjú nyertesei is átvehették elismerő díjaikat.

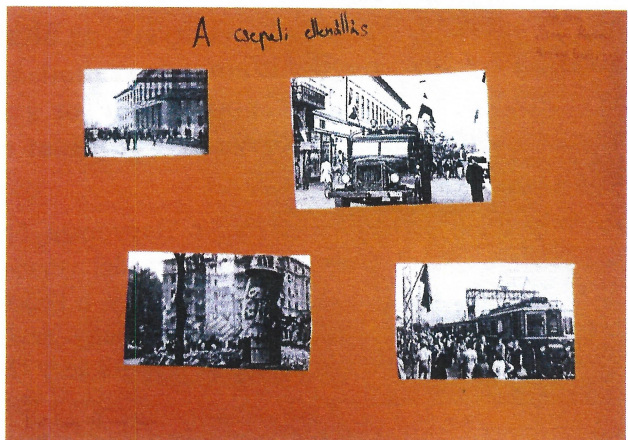
Immár szép tradíció, hogy a POFOSZ Hagyományörző Tagozata diákvetélkedőt szervez általános iskolás tanulóknak. Az idei versenyre is a zuglói tanintézetek érkeztek: a Liszt Ferenc Általános iskola négy, a Hajós Alfréd Magyar-Német Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola ugyancsak négy, az Arany János Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola egy, a Munkácsy Mihály Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola pedig két, három-három fős csapattal jelentkezett, s mérette meg tudását, kreativitását. A tanulók a verseny első körében – elméleti tudásuk felméréseként – tesztet tölthettek ki, majd a második körben, a zsűri előtt, 1956-os tematikájú plakátot készítettek az általuk hozott korabeli fotók, újságcikkek és egyéb dokumentumok segítségével.

A kétfordulós vetélkedő pontszámainak összesítése alapján az első és második helyezését a Zuglói Munkácsy Mihály Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola két csapata nyerte: az első helyen Keller Franciska, Borkuti Sára, Baranyay Réka csapata végzett, míg a második helyet Jordán Panka, Mohácsi Zsuzsanna, Radics Annabella csapata nyerte el; felkészítő tanáruk: Török Csilla. A harmadik helyezést a Zuglói Hajós Alfréd Magyar-Német Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola diákjai, Bekiarisz Efthimia, Fodor Barnabás András és Fónyad Zorka nyerték el; felkészítő tanáruk Antalffy Zsuzsanna. Az első három helyezést elért csapat diákjai kitüntető oklevelet kaptak és könyvjutalomban részesültek, ám a többiek sem mentek el üres kézzel: a zsűri valamennyi tanulóknak könyvet adományozott a vetélkedőn való részvételük elismeréseként. Miként a hagyományörző tagozat és az 1956 Öröksége Alapítvány a felkészítő tanárok – Ács Zsuzsanna Andrea, Antalffy Zsuzsanna, Csurgó Sándor és Török Csilla – munkáját is megköszönte és könyvvel, illetve könyvtalvánnyal jutalmazta: nagyra értékelve, hogy a pedagógusok felkészítették a diákokat a versenyre.

Ámon Antal, a hagyományörző tagozat elnöke a díjkiosztás alkalmával a történelmi ismeretek fontosságát és a hiteles történelemoktatás kiemelt jelentőségét hangsúlyozta. Emlékeztetett rá, hogy a politika minden korban igyekszik a maga önös érdekei szerint értelmezni és megítélni a történelem eseményeit és folyamatait, ezért kitüntetett szerepe van a valósághű, az elhallgatások és ferdtések nélküli, a tényeken alapuló történelemoktatásnak. Mint az elnök felhívta rá a figyelmet: az 1956-os forradalom és szabadságharc eseményeit, következményeit és utóéletét évtizedekig elhallgatás, eltagadás, értelmezési hamisságok és ferdtés övezte, ezért a fiatalokat minden eszközzel a tisztánlátáshoz és a helyes értelmezéshez kell hozzásegíteni. Ennek része az oktatás és ezt szolgálja a történelmi vetélkedő is.

A csepeli ellenállás

*Készítették: a Liszt Ferenc
Általános Iskola tanulói:
Csehi Áron, Grasso Marco,
Kovács Boldizsár*

A Civil Házban az idei irodalmi történelmi pályázatok díjkiosztására is sor került. Ebben az évben „Ezerarcú honvágó – távol a hazától” címmel jelent meg a pályázati felhívás azzal a céllal, hogy a 14 és 25 év közötti fiatalok figyelme ráirányuljon azon honfitársaink sorsára, akiknek a szabadságharc leverése után – a megtorlás elől menekülve – el kellett hagyniuk hazájukat. Mint a díjkiosztó ünnepségen Vasvári Éva, a zsűri elnöke elmondta: műfaji változatosság és magas színvonal jellemezte a pályaműveket. Ismét bebizonyosodott, hogy a pályázók nagy empátiával fordulnak 1956 témája felé. A nyertes művek – novella, mese és versek – sok értékes gondolattal, nagy érzelemmel és gazdag fantáziával dolgozták fel a hazaszeretet témáját. A zsűri különdíját: Doszpoth Artúr: Elszakadva című és Tallós Álmos: Elégia című verse nyerte el. A harmadik díjat Jakabovics Jonatán kapta Honvágó című verséért, míg a második helyezést Németh Fruzsina Lilla: Táltoslófia hazatér című meséjének ítélte oda a zsűri. Az első helyezést Pecze Gábor Hajógépész című novellája nyerte el. A díjazottak pénzjutalomban részesültek. Mint eddig minden alkalommal, a helyezést elért pályaműveket őrző című kiadványunkban közöljük jelen és következő lapszámainkban. A díjkiosztó ünnepséget a Vakok Általános Iskolája diákjainak 1956 történéseit felidéző előadása tette emlékezetessé.

Vasvári Éva

Ötven éve halt meg a cseh hős

Fiatal életét áldozta fel a diktatúra elleni tiltakozásul

Jan Palach cseh egyetemista 1948-ban született Prágában, majd ugyanott halt meg, 1969. január 19-én. Ő volt az a tragikus sorsú, életét is feláldozó fiatalember, aki 1969. január 16-án – tiltakozásul a Varsói Szerződés megszálló csapatainak bevonulása, a prágai tavasz eltiprása ellen – felgyújtotta magát a prágai Vencel téren, az ország védőszentjének, Szent Vencelnek a szobránál.

A középiskola elvégzése után Jan Palach a Károly Egyetemen szeretett volna történelmet tanulni, de csak a közgazdaságtudományi egyetemre iratkozhatott be, ahol agrárgazdaságot tanult. A prágai tavasz komoly fordulatot hozott életében, sok vitában, találkozáson vett részt. Segített megalapítani az egyetem hallgatóinak tanácsát.

Palach már 1969 elején fontolgatta valamilyen radikális akció elkövetését, amely felrázná a közvéleményt. Ezek között szerepelt a csehszlovák rádió elfoglalása és egy általános sztrájkfelhívás beolvasása. Végül az önégetés mellett döntött, amelyet számos hasonló tett követett Csehszlovákiában. Tette után még három napig küzdöttek életéért az orvosok. Temetésén több mint 750 ezer ember vett részt – eddig a Wikipédia közlése. A vértanú utolsó szavait, válaszait a kórház igazgatónője, bizonyos Zdena Kmunickova kérdéseire, rögzítette valaki hangszalagra. Ez a hanganyag kijutott Hollandiába, ahol lejátszotta a NOS nevű rádióállomás:

- Egyedi akció volt vagy lesznek mások is?
- Lesznek, mondta halkán Palach
- A többiek is ugyanezt fogják tenni?
- Nem tudom.
- Mindegyikük elhatározta, hogy ugyanígy tesz?
- Ez a körülményektől függ.
- Milyen körülmények között állnának le ezekkel (a tiltakozásokkal)?
- **Ha megszüntetnék a cenzúrát, ha megtiltanák a hamis hírek publikálását, jelentette ki a haldokló.**

Az igazgatónő szerint az a személy, aki felvette a hanganyagot, utána húsz évig rettegett.

Forrás: The Australian című napilap 1989. december 16-án.

Ámon Antal

Huszonöt éve áll és emlékeztet a Gulág-emlékmű

Emberkereszt: Főhajtás az elhurcoltak szenvedései előtt

Nem lehet elégszer elmondani, hogy a szovjet kényszermunkatáborokba, a Gulágokba elhurcolt százazrek szenvedéseinek minden percét be kell vésni a történelmi emlékezetbe – hangozott el Nagyné Pintér Jolán „Emberkereszt a Honvédtéren” című előadásán, a hagyományőrzők október 3-kai találkozásán. A Gulágokban Elpusztultak Emlékének Megörökítésére Alapítvány elnöke arra figyelmeztetett: bár egyre nagyobb nyilvánosságot kap az üldözöttek szenvedéstörténete, az ismeretterjesztésben még sok a feladat.

Nagyné Pintér Jolán szülei megjárták a Gulágot, majd kilenc küzdelmes és keserves év után 1953 novemberében tértek haza. Ifjúként hurcolták el őket, s hogy túléltek a megpróbáltatásokat – és a távolban egymásra találtak – az szilárd akaratuknak és életigenlő szemléletüknek volt köszönhető. Ám az itthoni újrakezdés sem volt egyszerű. Mint oly sokan másoknak, a pokolból hazatérve nekik is a kiemmiztetés jutott, ám a család ennek ellenére is élt és dolgozott. Emelt fővel vállalták a sorsukat; tanúbizonyságot téve arról, mit jelent az igazi hazaszeretet. De feledni nem tudtak és nem is akartak. S amikor a politikai széljárás már lehetővé tette, kezdeményezték a Gulág-emlékmű felállítását.

És az emlékmű áll. Veszprémi Imre szobrászművész alkotását a budapesti, V. kerületi Honvéd téren avatták, 1993. november 26-án. E helyszínen korábban Münich Ferenc szobra éktelenkedett, majd később a Spanyol brigádok emlékmű állt. Mára azonban a carrarai márványból faragott, stilizált emberalakot formáló szobor állít méltó emléket a Gulág áldozatainak: egészen pontosan 528 ezer elhurcoltnak, akik összesen hétezer év kényszermunkára ítéltettek. S hogy e Gulág-emlékmű 25 éves története mindenki számára „nyitott könyv” legyen, Emberkereszt – A Honvéd téri Gulág emlékmű 25 éve címmel megjelent egy kötet, amely korabeli képekkel és dokumentumokkal meséli el a szoborállítás történetét és méltatja jelentőségét.

Természetesen az alapítvány számos egyéb tervet is dédelget. Nagyné Pintér Jolán hisz abban, hogy fáradhatatlan és kitartó munkával – konferenciák, ismeretterjesztő előadások és fiataloknak szóló, rendhagyó történelemórák megrendezésével, filmek és műalkotások létrehozásával – minél szélesebb körben ismertté válhat a történelem e vészterhes, százazrek életét felforgató gyászos korszaka.

Vasvári Éva

Bodó Sándor: Forradalom 1956 (Emigrációs gyűjtemény, Lakitelek)

**Boross Péter: A magyarok a lélek parancsára szálltak szembe
az elnyomással**

Kizárólag a szabadság volt a tét 1956-ban

A magyar lélek belső parancsára és letörhetetlen szabadságvágyából született 1956 szabadságharca – mondta Boross Péter, a Szabadságharcosokért Közalapítvány elnöke a forradalom és szabadságharc 62. évfordulója alkalmából megrendezett központi POFOSZ-ünnepségen, október 24-én, Budapesten. Lengyel János, a POFOSZ elnöke azt hangsúlyozta, hogy bár a 62 évvel ezelőtti forradalom és szabadságharc mindössze két hétig tartott, mégis megrengette a világot és leleplezte a szovjet típusú diktatúrák embertelen természetét.

A volt kormányfő ünnepi szónoklatában kiemelte: a magyarokban munkáló nemzettudat 1956-ban is a „muszáj” kényszerével szállt szembe az elnyomással. S ez az ellenállhatatlanul kitörő nemzeti érzés nem mérlegelt és nem latolgatott, nem számolt a következményekkel és nem tervezte a jövőt: ez a belső lélekerő egyedül azt a kérdést tette fel, hogy szabadok vagyunk-e? Kizárólag a szabadság volt a remény, mint a magyar történelemben annyiszor. Hiszen ha visszatekintünk a múltba, ez volt a tét Nándorfehérváron, majd a Rákóczi- és később az 1848-as szabadságharcban is. A magyarok mindannyiszor szabadságot akartak, mert a szabadságvágy a magyar lélek belső tulajdonsága.

Az 1956-os forradalom és szabadságharc előzményeit részletezve Boross Péter felidézte az 1945-ös, majd az 1947-es választásokat, illetve 1949-ben a nyílt, otromba baloldali hatalomátvételt, amikor a kommunisták az összes pártot „felszalámították”: azaz vezetőiket, prominens tagjaikat szinte kivétel nélkül letartóztatták, vagy emigrációba, esetleg kollaborációra kényszerítették. Ugyanakkor az államosítás az egyéni egzisztenciák teljes szétzúzását szolgálta, miként a földművelésügyi posztot betöltő Nagy Imre felügyeletével végbevitt 1945-ös földosztás sem célzott mást, mint a kolhozosítás előkészítését és megalapozását – tönkretéve az öntudatos paraszti-gazdálkodói réteget. Mindezt betetőzte Magyarország megbélyegzése az utolsó csatlós, a fasiszta és bűnös nemzet címkéekkel. Ami a magyar történelem évszázadaiból ékességként élt a közösségi emlékezetben, azt a politika kifordította, az irodalomban pedig mesterségesen felszította a megosztó népi-urbánus vitát. És mindeközben értékek tűntek el. Például kiváló magyar írók művei – Ignác Rózsa, Kosáryné Réz Lola vagy Gulácsy Irén regényei – merültek feledésbe. A kulturális közélet bepiszkolódott és a politikai viszonyok élehetlenné tették a mindennapokat. S az a generáció, amely 1956-ban a szabadságáért harcolt, ezt a megcsúfolt világot akarta levetni magáról – hangsúlyozta a volt kormányfő.

Amikor elérkezett 1953, Sztálin halála, akkor az ország némi lélegzetvételhez jutott. S ez éppen elég volt ahhoz, hogy az azt követő időszakban ismét megnyilvánuljon a magyar lélek lényegi tulajdonsága, a szabadságvágya. Ezt a generációról generációra öröklődő belső parancsot mi sem jellemzi jobban, mint hogy az események sodrában nem egy szűk csoport számításai és tervei alapján, hanem az emberekből feltörő nemzeti érzések vezérletével zajlottak a történések. Nem véletlen, hogy a magyarok ellen – történelmünk során – sohasem volt szabadságharc, ellenben a magyarok több szabadságharcot is vívtak a rájuk zúduló idegen elnyomás ellen. S tették ezt esélytelenül, nem számolva a következményekkel, tették ezt pusztán azért, mert a nemzet számára a szabadság ténye volt az első és mindent maga mögé utasító vágy.

Boross Péter végezetül arra hívta fel a figyelmet, hogy ha 1956-ot a magyar történelem eseménysorába illesztjük, akkor képet alkothatunk a jövőről is. A volt kormányfő úgy véli, amíg nemzeti elköteleződésű kormány van hatalmon, addig ellenállást fog tanúsítani az idegen érdekekkel szemben. Ha a gőg hangján mások akarják megmondani, hogy miként éljük az életünket, akkor a magyar lélek szabadságvágya újra és újra ellenáll a beavatkozási kísérletek ellen. 1956 is azt mutatta meg, hogy a magyarok számára a szabadság az első, amely mindent megelőz. Ám az apáknak ezt az örökséget ápolni kell és megőrizni a következő generációk számára, mert csak így lehet hosszú életű a nemzet.

Az ünnepségen kitüntetések adtak át, illetve a résztvevők a Vakok Általános Iskolája diákjainak 1956 történéseit felidéző előadását tekintették meg.

A kommunista rendszert alapjaiban rázták meg az októberi események

Ünnepségek, megemlékezések a forradalom évfordulóján

Az 1956-os forradalom és szabadságharc 62. évfordulója alkalmából rendezett ünnepségeken a hagyományőrzők is számos

helyszínen képviseltették magukat. Közösségünk tagjai Budapesten, Mezőtúron, Debrecenben és Pilisszentlászlón is fejet hajtottak a forradalom hőseire emlékezve. November 5-én, a Fiumei úti Sírkert 57-es parcellájában a márványkeresztnél zajlott a megemlékezés.

Hagyományőrző tagozatunk október 23-án délelőtt Zuglóban, a Forradalom terén koszorúzott. Az itt kialakított körgyűrűbe három elhunyt forradalmár – Franyó Ferenc, Szécsi István és Vasvári Vilmos – neve vésetett fel; a résztvevők rájuk s a forradalom eseményeire, harcosaira és áldozataira emlékezve helyezték el a kegyelet virágait. Az ünnepség szónoka, Karácsony Gergely zuglói polgármester beszédében azt hangsúlyozta: bár a forradalom résztvevői korra, nemre, származásra, foglalkozásra és társadalmi helyzetre tekintettel különbözőek voltak, mégis egységet teremtett köztük, hogy mindenki magának tekintette a forradalmat.

Október 22-én Mezőtúron, illetve november 4-én Debrecenben D. Szűcs László forradalmárra, illetve az események helyi hőseire emlékeztek az egybegyűltek, majd november 5-én a Fiumei úti Sírkert 57-es parcellájában koszorúztak az ünneplők. Ámon Antal, a hagyományőrző tagozat elnöke szónoklatában arra hívta fel a figyelmet, hogy a forradalom és a szabadságharc megítélésének pesszimista változatával szemben létezik egy optimista olvasat. Ennek lényege, hogy a forradalom hatása sokkal mélyrehatóbb, távlatosabb és következményeiben jelentősebb, mint azt a valamikori közítélet tartotta. Hiszen sokan mondták és gondolták, hogy 1956-ot csupán a pillanat tüze lobbantotta fel, s nem is lehetett volna győzelem a vége. Ám ezzel szemben dokumentumok sokasága bizonyítja, hogy a kommunista rendszert alapjaiban rázták meg a magyarországi események.

Például Hruscsov, a Szovjetunió Kommunista Pártja (SZKP) első titkára – aki nek nevéhez fűződik az 1956-os forradalom leverése – visszaemlékezésében úgy fogalmaz: 1956 olyan volt számára, mintha egy szög lett volna a fejében. Ő maga is érezte, hogy a szovjet hadsereggel nekimenni egy baráti országnak: az nem az erő, hanem a gyengeség, s nem a bátorság, hanem a gyávaság jele. Ámon Antal – felidézve az 1956-os, a budapesti Futó utcában átélt gyermekkori emlékeit – kiemelte: bár a szabadságharcot a túlerő leverte, azonban forradalom olyan mély sebet ejtett a kommunista rendszeren, hogy pontosan ekkortól, azaz 1956-tól – s éppen a forradalom hatására – vette kezdetét a visszafordíthatatlan szétesése.

A koszorúzáson a zuglói Szent István Király Zeneművészeti Szakközépiskola kórusa is részt vett; a diákok szavalatokkal és dalművekkel járultak hozzá a megemlékezés emelkedettségéhez.

Vasvári Éva

Ügyfélfogadás, összejövetelek

Tájékoztatjuk kedves olvasóinkat, hogy a POFOSZ Hagyományörző Tagozatának 2016-tól átalakul az ügyfélfogadási rendje. Barátainkat és tagtársainkat **előzetes egyeztetés után** – bármely hétköznapon – várjuk a tagozat székhelyén: Budapesten, a XIV. kerület, Nagy Lajos király útja 155. számú irodánkban. Kérjük, hogy látogatási szándékát előre jelezze Ámon Antalnál – a tagozat elnökénél – a 06-30-814-9917 vagy a 06-1-257-0190-es telefonszámon. Az előzetes bejelentkezés Vasvári Évánál, a hagyományörzők elnökhelyettesénél is jelezhető a 06-20-428-7351 vagy a 06-1-781-3674-es telefonszámon.

A havonkénti találkozók rendje nem változik, azaz tagjainkat és pártolóinkat minden hónap első szerdáján délután 15 órakor várjuk zuglói irodánkban. baráti összejöveteleken – 1956 szellemiségének megőrzése jegyében – előadások hangzanak el, majd kötetlen beszélgetésekre kerül

Emlékezés Debrecenben

Több helyszínen rótták le kegyeletüket a résztvevők

Debrecen városában november 4-én emlékeztünk az 1956-os Forradalom és Szabadságharc elhunyt bajtársaira. Hogy miért itt és miért ekkor? – e kérdésre alábbi írásunkban adunk választ.

A forradalom első napján, 1956. október 23-án itt, Debrecenben dördültek el először a fegyverek a békés tüntetőkre. Halottaikra, sebesülteikre a város és a politikai szervezetek képviselői azóta is méltósággal emlékeznek. Tudjuk azt is, hogy 1956. november 4. a GYÁSZ NAPJA, a Magyar Forradalom és Szabadságharc vérbe fojtásának a kezdete. Történelmünk e két fontos eseménye – melynek személyes résztvevője voltam és vagyok – indított arra, hogy ezen napon, az 1956 Öröksége Alapítvány és a POFOSZ XIV. kerületi szervezete összefogásában emlékezzünk Debrecenben. Nem csak mi, budapestiek róttuk le kegyeletünket, de csatlakozott hozzánk a Hajdu-Bihar Megyei POFOSZ szervezet, élharcosával Lánczy Lajos elnökkel is.

Az időjárás is kedvezett utunkhoz. Budapestről indultunk Stam György autóbussz-vezetésével, 17 fővel. Autóval csatlakozott hozzánk Ámon Antal a POFOSZ 1956-os Hagyományörzők elnöke feleségével. Kis csapatunk – kiegészülve a Bakó József elnökhelyettes által vezetett, debreceni csoporttal és a fiatalokkal együtt – 27 főre gyarapodott. Utunk első emlékhelye a debreceni temető kopjafája volt. Nem csak hőseink emléktábláját, de a kopjafát is virágok, koszorúk takarták.

Lánczy Lajos elnök úr hosszas beszédében emlékezett meg a Forradalomról, majd november 4-ről és a 62 év történetéről. Tovább haladva elzarándokoltunk a Magyar Politikai Foglyok parcellájához, ahol a debreceni elhunyt bajtársaink nyugszanak. Koszorút helyeztünk el a Kopjafánál és itt is.

Az őszi búcsúzó melege, rozsdabarna színeivel, lelkünk mély emlékeivel búcsúztunk a temetőben, az elhunytakra emlékezve.

Tisztelt olvasóinkhoz!

Az Őrző számai igény szerint nyomtathatók. Ezért, ha valaki szeretné megkapni a korábbi számokat, jelezze, és eljuttatjuk hozzá.

Aki pedig nincs a levelezőlistánkon, de szeretne rákerülni, szintén jelezze.

Elérhetőség: Ámon Antal, 06 30 814 9917 vagy 1 257 0190 és: antaltopamon@hotmail.com

Aki pedig elolvasta, ne dobja ki példányát, hanem adja tovább!

Az Őrzőnek nincs fogyasztói ára. Csak értéke van.

Visszatértünk a város szívébe, a debreceni Bajcsy-Zsilinszky út 3-5 számú ház elé, ahol megkoszorúztuk a **Debreceni II. monstre per 12 résztvevőjének emléktábláját**, melyet a Forradalom 60. évfordulójára állított fel a város és a POFOSZ szervezete.

László Szűcs elnök úr itt részletesen elmondta a per elsőrendű vádlottjának, **Szűcs Lászlónak életútját**.

Polgár Mariann Márai Sándor: Mennyből az angyal című versével emlékezett a hősökre.

Szűcs László szülőháza falán látható táblát megkoszorúzták: a Család és a résztvevők.

Bajtársainkkal megcsodáltuk az Aranybika Hotel és étterem újjá varázsolt termeit és ebekkel, beszélgetésekkel, köszöntőkkel és köszönettel fejeztük be e felejthetetlen napot.

Szűcs Lászlóné

1956 Öröksége Alapítvány elnöke

Sikeres évet zárt a hagyományőrök közössége***A programok 1956 üzenetének értelmezését is segítik***

Programokban gazdag esztendőt zárt 2018-ban a POFOSZ Hagyományőrő Tagozata – hangzott el a közösség december 5-én megrendezett, évváró összejövetelén. Az eseményen a Szent István Király Zeneművészeti Szakközépiskola igazgatója, Hajdú Szabolcs és az intézmény énekkaros diákjai is részt vettek. A zuglói önkormányzatot Sokacz Anikó és Szilágyi Zsuzsanna képviselte.

A találkozón Ámon Antal, a tagozat elnöke kiemelte: nemcsak a rendezvények számát, de azok tartalmát illetően is sikeres évet zárt a POFOSZ Hagyományőrő Tagozata. A 2018-as esztendőben is diákokkal közösen szervezett kirándulásokra, kegyeleti megemlékezésekre, könyvbemutatókra került sor, s immár a hagyományokhoz híven, a havi összejöveteleken is neves személyiségek tartottak előadást. Ezek az együttlétek nemcsak 1956 történéseinek felidézését, de üzenetének jelenkori értelmezését és örökségének gondozását is szolgálják. E sorba illeszthető a történelmi diákvetélkedő megszervezése és az irodalmi-történelmi pályázat, mely rendezvények nagyban hozzájárulnak, hogy 1956 értékei a fiatal generáció gondolkodásában is megjelenjenek.

Hajdú Szabolcs, a Szent István Király Zeneművészeti Szakközépiskola igazgatója hozzászólásában köszönetet mondott a hagyományőrök közösségének, amiért bevonják a diákokat a közös programokba, s számukra olyan rendezvényeket szerveznek, amelyek a gyerekek épülését, történelmi ismereteik gyarapítását és az 1956-os korszakot átélt idős emberek tapasztalatainak megismerését teszik lehetővé. Mint kiemelte: bár ő maga is történelem szakot végzett, mégis: ez az élő kapcsolat az 56-osok közösségével, a megemlékezések és a közös kirándulások élményei nagyban hozzájárulnak ahhoz, hogy a történelemkönyvekből megtanult száraz ismeretek élővé, személyekhez kötötté és személyessé váljanak.

A diákok karácsonyi énekekkel örvendeztették meg a résztvevőket. A szépséges dalok az ünnep hangulatát hozták el a rendezvényre.

Vasvári Éva

Impresszum: ŐRZŐ, a Magyar Politikai Foglyok Szövetsége (POFOSZ) 1956-os Hagyományőrő Tagozatának negyedéves hírlevele. Főszerkesztő: Ámon Antal.

Tel.: (1) 257-0190, 06 30-814-9917 Szerkesztő: Vasvári Éva, lapszerkesztő: Kurtz Mária

Kiadóhivatal: 1149 Budapest, Nagy Lajos király útja 155.

Tel: (1)789-1466, e-mail: hagyomanyorzok1956@gmail.com

Honlap: www.hagyomanyorzok1956@weebly.com

Maró gúnnyal a szocializmus valóságáról

Fiatal olvasóinkhoz: Nincsenek régi viccek, csak öreg emberek vannak. Egy újszülöttnek minden vicc új.

Mi lesz az új magyar divat 1988-ban?

- A kezes-lábas.
- És miért?
- Mert ha akarsz venni egy lábast, kell hozzá egy kezes.

-o-

A paraszt hazajön a pártértekezletről és azt mondja a feleségének:

- Anyjuk, az elvtársak azt mondták, hogy ezen túl jogállamban fogunk élni.
- És melyikbe fognak bennünket kitelepíteni?

-o-

Nyikita Hruscsov szovjet pártfőtitkár idejében egy embert besúgtak, mert azt mondta: „Nyikita egy hatökör.”

Amikor jöttek letartóztatni, azzal védekezett, hogy egy másik Nyikitáról tette a megjegyzést, nem Hruscsov elvtársról. A rendőr azonban rászólt: Ne próbálgjon engem becsapni. Ha azt mondta „hatökör”, akkor csak Hruscsov elvtársról beszélhetett.

-o-

Amikor Hruscsov elvtárs, aki 1956-ban a forradalmat leverette csapataival és Kádárt hivatalba ültette, 1964-ben hivatalosan Magyarországra látogatott, hogyan szólította őt Kádár?

- Kedves egyetlen, magyar barátom.

-o-

(1964-es látogatásán a szovjet vezető egy ötlovas bábolnai fogatot kapott Kádártól ajándékba. Erről is született néhány vicc.)

- Miért ment oly szívesen Hruscsov elvtárs Magyarországra?
- Mert ott lovat adtak alá.

-o-

- Mi a különbség Horthy és Hruscsov között?

Horthy egy fehér lovon jött be, Hruscsov öt fehér lóval ment ki.

Alábbi írásunk a POFOSZ Hagyományőrző Tagozata által 2018-ban – 14 és 25 év közötti fiatalok számára – kiírt irodalmi-történelmi pályázat első helyezést elért díjazottjának munkája.

Pecze Gábor: A hajógépész

Vak volt a hajnal, szennyes szürke. Még üveges szemmel aludtak a boltok. Legalábbis azok, amelyek nem veszítették el ablak jellegüket. Nem sok ilyen volt. S ma már egyik sem bolt volt. Az egyikben lőszerek, másokban élelem. Az egyik közeliben a tisztai irodát rendeztük be, a távolibbakban pedig a kész koktélokot „hűtöttük be”. A Köz első és második emeletein a lőállásokat javították, míg másokkal a benzinkútról hordtam a gyújtófolyadékot.

A benzin illatát teljesen megszokta az orrom. A szagot teljesen átvette az ingem, a kabátom és még a hajam is. A kezemet véresre vágta a vödör, amellyel megszámlálhatatlan kört tettem meg az előző hajnal óta. Habár hamar megalvad a kifolyt vörös nedv, az alatta megbújó seb kínzó fájdalmak gócpontja volt.

Az orromat viszont egészen más gyötörte. A benzingőz mindent kitöltő jelenléte mellett is utat tört magának egy rettenet. Hiába vittük el a legtöbb holttestet miután kivonultak az oroszok, a hullaszag itt maradt kísérteni.

A nap végére több, mint 18 órát voltam szolgálatban, így a parancsnok hazaküldött jó pár társammal aludni. Az Üllői út és a rá nyíló utcák falai rémme-sékbe illő képet festettek. Az épületek groteszk módon hasonlítottak pöttyös szoknyákra, régi munkásruhára.

Nem voltam egyedül. Tamás, aki egész nap mellettem hordta a vödröket, két ajtóval arrébb lakott tőlem. Egy ideje már üresen állt az a lakás, amikor a forradalom előnapján beköltözött. Pár nappal ezelőtt beszéltünk először a Corvinnál. Mindig fennhangon szidta a kommunistákat, még egy mini Sztálin szobrot is lepisált.

- Ha visszajönnek ezek a mocskok, megint kiverjük őket! Szabadok leszünk! Szabadok! – ordította a pesti éjszakába.

- Ámen! – mosolyogtam az orrom alatt. Legbelül viszont féltékeny voltam rá. Felnéztem a bátorságára.

Hamar hazaértünk. Elköszöntünk egymástól, beraktam magam után a kilincset, majd egyből az ágyba vettem magam és belezuhantam az álmok sötét fergetegébe.

Bús gyárszirána bűgött, majd kopott sínjén villamos jajdult ki a térre, s én reszketve repültem ki az ágyból. Felszakítottam az ablaksötétítőt és az arcomat az ablakhoz nyomtam. Épp felkelni készült a nap. Lassan dugta ki fejét a háztömbök közül. Sístergő hanggal izzó sárgára festette sugaraival a felhőket. Egyszer csak rádöbbsentem. Ezek a hangok nem a felkelés hangjai, hanem a leverése. Felkaptam a kabátom, beleugrottam a csizmámba és már indultam is az ajtó felé, ahol a gépkarabélyom várt rám.

Az ajtón kiléptem és a lépcsőfokokat kettesével, hármásával szedve repültem az utca felé. Az egész teret betöltötte a géppuskák ropogása, a tanklövegek sístergése és a becsapódott repeszek fűtyülése. Először a Práter utcáig kellett eljutnom, onnan még két közt menve eljutottam a házakat összekötő légópincéhez. Az alagsorból már közvetlen út vezetett az emeleteken lévő géppuska állásokhoz.

Az ajtón belépve a kétségbeesés és az embertelen harag furcsa keveredése látszott az arcokon. Az egyik tiszt felém intett és mondott is valamit, de lehetetlen feladatnak bizonyult a megértése. Így hát egyből odamentem és ő a molotov koktélokra mutatott, amik dobozokban sorakoztak egymás mellett. Az egyik tizenéves suhancsal megfogtunk egy ládát és átmentünk a szomszédos helyiségbe. A három ablaknál kettőnél már hasaltak harcosok, kezükben robbanó szerkezettel. Mi is hasonlóan cselekedtünk, és így vártunk a közeledő szovjet csapatokra.

Nem sokáig kellett lapulnunk, egy csapatnyi szovjet egy páncélozott csapatszállítóval és egy T34-es tankkal közelített felénk. Először a csapatszállítót dobáltuk meg. Úgy látszik nem sikerült megtanulniuk, hogy tető nélkül elég hamar megpirulnak majd. Az első kör gyújtóbomba után páronként egy ember fegyvert ragadott és tüzelni kezdett a menekülőkre. Az egyik az autón lévő gépfegyverhez ugrott az elillanás helyett és egyenesen felénk célzott. Végigszántott a golyókkal az ablakaink között, míg valaki egy másik házból ki nem lötte. Ketten kaptak találatot közölünk. Az egyiknek a gyomrába fűródott a golyó és patakokban ömlött ki belőle a vér. Még egy kicsit szenvedett, aztán nem mozdult már többet. A másíknak a jobb combja sérült. Egy nadrágszíjjal elszórtottuk a vérzést és halott társával együtt a szoba másik végébe húztuk.

Közben újabb tankok jelentek meg, hogy segítsék egyedül maradt társukat. A lövésektől az egész sorház megremegett. Egymás után több töltet is a közvetlen közelünkben robbant fel. Az egyik ablak helyét egy hatalmas lyuk vette át, amin keresztül folyamatos sortűz alá kerültünk. Megpróbáltak feldobni pár gránátot, de szerencsére csak újabb réseket tudtak ejteni vele a falakon. Nem volt mit tenni, visszaább kellett vonulnunk.

A társammal a szoba végén fekvő sérülthöz léptünk. Felsegítettük és két oldalról támogatva a lépcsőház felé indultunk. A többi harcos már kivonult a szomszédos szobából, maguk után hagyva két felismerhetetlenségig roncsolt holttestet, vérpocsolyákat és üres hüvelyek tömkelegét. A lépcsőzés kifejezetten nehéznek bizonyult, ugyanis csak két ember fért el egyszerre egy fokon. Így nekem mindig egy lépéssel előrébb kellett jánom. Az alagsorhoz érkezve az egyik társunkat előre küldtük biztosítani a terepet, míg csapatunk ötödik életben maradt tagja mögöttünk kullogott.

Szépen lassan eljutottunk a harmadik házig, ahol véget ért a pincesor. Habár a föld alatt az emberi hangok teljesen eltompultak, a tankok hangjai ugyanolyan erővel verődtek hallójáratunk felé. Nem tudtuk pontosan, hogy felettünk vannak-e vagy egy fél utcányival arrébb. Óvatosan nyitottuk ki a vaskaput. Tiszta volt az út hátrafelé. Tanácsomra elindultunk a lakásom felé. A Vajdahunyad utca sarkán jártunk már, amikor pár golyót repítettek felénk. A hátvédünk felment az egyik közeli házba, hogy a támadóink mögé kerülhessen. Mi addig gyorsított léptekkel próbáltunk átjutni az utca másik végébe. A megmaradt két társamat előre küldtem, hogy tisztázzák a terepet és tüzelőállást vegyenek fel. Hiába kerültünk egyre közelebb a menedékhez, a fegyverek ropogása csak nem akart halkulni. Sőt, mintha egyre közelebb került volna.

Eljutottunk a házig. A kaput tárva nyitva hagyták nekünk. Bezártam magunk után és egyből a lépcsők felé tereltem a társam. Hirtelen elsült egy puská, vér fröccsent az arcomba és a hideg kőre zuhantam. Bevertem a fejemet és kissé szédültem. A lövés az emeletről érkezett és továbbiak csapódtak a fejünk fölé lévő falba. Magamhoz húztam a fegyverem és elkezdtem sorozni az emelet azon pontját, ahonnan az ellenséget sejtettem. Ez hátrálásra kényszerítette. Felugrottam és futtában löni kezdtem. Ő behátrált egy lakásba. Az ablakhoz lopódtam, majd az üvegen keresztül tüzeltem. Valaki fájdalmasan felnyögött. Az ajtón keresztül óvatosan behatoltam. A kishabán egy ÁVH-s kabátban lévő, élettelen testet találtam. Több golyóm is eltalálta. Gyorsan letisztáztam a szobákat. Először a nappalit, a fürdőt, a spájzt. Végül a konyhába. Ott találtam kiterítve mindkét társamat. Ekkor jutott eszembe a lépcsőnhagyott.

Mikorra oda értem, már kihunyta a tűz a szemeiből. Lehajtottam a szemhéjait, felvettem a hátamra, hogy hős társai mellé kerüljön. Se a küzdelem alatt és után se jött elő egyetlen lakó sem segíteni. Gondoltam vagy elmentek vagy félnek még az ablakon is kinézni.

Ezután az ÁVH-st kellett eltüntetnem. Odaléptem hozzá, megfordítottam, hogy jobban megnéztem a hullát. Olyan ismerős volt az arca. Elsőre nem ugrott be. Aztán sokkot kaptam. . Tamás volt az, az én forradalmár hősöm. Először nem akartam elhinni. Azt gondoltam, biztosan csak beépült az ellenség közé. Ezért kiűrittem a kabátját. ÁVH-s igazolvány az ő arcával és nevével,

egy pisztoly és egy tárca.

Én azt hittem, lehet a világon segíteni. Azt hittem, szép szó vagy erőszak ér valamit. S az élet, ha sokan akarjuk, megváltozik. Ó, mennyire tévedtem. Megszédültem és egy szék után kaptam. Tudtam, mindennek vége. Mindenhol ott vannak. Mindent, mindenkiről tudnak. Tudtam, mennem kellett. A nyugati határon át talán megszökhetek.

Átrohantam a lakásomba. Gyorsan megmosdottam, előkerestem a gépész diplomámat, az irataimat, a félretett pénzemet. Nem akartam táskát magamhoz venni, az túl feltűnő lett volna. Miután minden értékemet elpakoltam a kabátom vagy a nadrágom zsebeibe, úgy döntöttem nem várok a sötétedésig, elindulok. Mégis még fél órán át az ágyam szélén ültem kezemben halott szüleim képével. Talán, ha még éltek volna, ők lebeszéltek volna erről a katonáskodásról? Vajon akkora árulásnak tekintenék a disszidálást, mint én Tamásét? Megtöröltem a szememet, behajtogattam a képet a zsebembe aztán nekiindultam.

Már tudtam milyen lehetett az Üldözöttnek, aki bújt és felé kard nyúl barlangjába. A nyakamon éreztem a hideg vas kegyetlenségét miközben a lakótömböket összekötő pincékben haladtam a Boráros felé. S miközben igyekeztem nem eszembe juttatni a Vers következő két sorát. A híd lábánál megállítottak a szabadságharcolók. Kérdezték ki vagyok és hova tartok. Azt hazudtam, hogy a szerelmem mellett akarok küzdeni, ne adj' isten meghalni és ő a Móriczon harcol. Könnyen elhitték, talán a fegyverem miatt. Még szabadkoztak is, hogy nincs kocsis, amivel egyből oda vihetnének. Szégyelltem magam, de élni akartam. Nem azért tanultam, hogy fiatalon meghaljak vagy börtönben rohadjak.

A budai oldalon egy teherkocsiról pakoltak le kenyereket és gyümölcsöket. Vidékről hoztak utánpótlást. Segítettem becipelni a dobozokat a szomszédos épületbe. Majd megkértem a sofőrt, vigyen el az Etele térre. Mondván ott lakik az anyám. Egy pillanatig habozott, majd bólintott. Az út során egy szót sem szóltunk. Alig volt időm elmélyedni a gondolataimban, már le is fékezett az öreg. Kiszálltam és megköszöntem. Ő csak annyit mondott, hogy sok szerencsét. Továbbhajtott. Elindultam a vasút felé és közben azon gondolkodtam, vajon tudta-e, hogy szökni készülök.

A Nap már rég elhagyta nyugaton az ég szélét, amikor hangos zakatolással indulni készült a nehézkes mozgású vasparipa. Felszálltam a leghátsó kocsi-ba és magam után húztam a Budapest-Sopron feliratú ajtót. A legtöbb kabinban két-három ember ült táskákkal, csomagokkal és lesütött szemekkel. Éreztem a tekinteteket a hátamon, amikor elsétáltam mellettük. Hát ő is szökik, gondolhaták. Végül találtam egy üres fülkét, amit gyorsan el is foglaltam. Próbáltam aludni, de nem tudtam. Végül az ablakra tapadtam és próbáltam magamba szívni a tájat, mint egy festményt, amit soha nem akarnék elfelejteni.

Ahogy kiértünk a Vértes és a Gerecse között, és egyre inkább hatoltunk be a Kisalföldbe, egy gondolat jutott eszembe. Lenn az alföld tengersík vidékin. Ott vagyok honn, ott az én világom. Börtönéből szabadult sas lelkem, ha a rónák végtelenjét látom. De vajon tényleg szabadulok vagy rabláncot kapok? Esetleg a lelkiismeret kínoz majd örökké?

Késő este volt már, mikorra a vonat lassítva bekocogott a győri vasútállomásra. A leszálló arcokon a gyanakvás és a szégyen furcsa szerelemgyermeke ült. Így érkezett hát a hűség városába a hűtlenek hada. Odaléptem az egyik kallerhoz, hogy megtudjam, hol tudok szállást kapni az éjszakára. Egy papírt vett elő és egy kis térképet rajzolt. Könnyen megtaláltam a megjelölt utcát. Egy-két házba be kellett kopogtatnom, míg végre valaki ajtót nyitott. Előre kifizettem a szállást, majd bevezettek a szobába. Megmosakodtam és befeküdtem az ágyba. Nem tudtam elaludni. Először jobbra, majd balra dőltem. Aztán megint jobbra, hasra és néha a hátamra. Végül kimásztam a díványból és az ablak mellé ültem. Onnan néztem a Holdat. Arra gondoltam milyen csonka ma a Hold, az éj milyen sivatag, néma. Arra, milyen szomorú voltam én aznap. Eszembe jutott a Corvin köz, a Nagyvárad tér. Kitartanak még a fiúk? Nem kellett volna tovább harcolnom?

Kopogtattak az ajtón és én egyből kiugrottam a székből. Észre se vettem, hogy reggel lett. A konyhában már egy tál rántotta várt, amit étvágytalanul belapátoltam, majd gyorsan tovább is álltam.

A határig 8 kilométert kellett megtennem. Kisebb felszabadulással töltöttem el a hír, miszerint október vége óta megszűnt a határellenőrzés. Az utolsó faluban még megmosakodtam az egyik kútnál és a kulacsomat is megtöltöttem, majd a szántóföldek mentén vonultam egészen a határig. Elöttem is, mögöttem is kisebb-nagyobb embercsoportokat láttam. Kilépvé Magyarországból, a határtól nem messze buszok várták a menekülteket. Egyből feltereltek az egyik járműre és mikor megtelt, elindult velünk egy új világ felé.

A táborunkban hosszasan sorakoztak a barakkok. Már régóta nem használhatták őket. Jó pár tetőszerkezet meg volt sérülve, egyiknek az ajtaja volt hiányos, másiknak az ablaka törött be valamikor. A szállások között középben helyezkedett el egy adminisztrációs központ. Itt rögzítették az adatainkat, esetleges betegségeinket és migrációnk okát. A kommunikációt az asztaloknál helyet foglaló tolmácsok segítették. Felajánlottam, hogy segítek a faházak javításában, apám ács volt, értettem hozzá. Először a szállásomhoz kísérték, ahol váltó ruhát kaptam. Még át sem öltöztem és hozták is a kalapácsot.

Mikor megérkeztünk már több mint húszezren kerültek elszállásolásra a miénkhez hasonló táborokban, már lezárt kórházakban és régi kollégiumokban. Mivel az emigrálók száma napról napra nőtt, így minél több házat lakhatóvá kellett tennünk. Volt olyan nap, hogy többen érkeztek, mint amennyi új helyet tudtunk lakhatóvá tenni. Ilyenkor a Vöröskereszt emberei templomokba és iskolákba vitték az újakat.

Minden Budapestről jövőt felkerestem, reméltem ismerősökre bukkanok bennük, de nem így történt. Legtöbbjüket körbe vezettem, megmutattam merre vannak az ivókutak és a közös fürdők, mellékhelyiségek. Ahogy teltek a napok, egyre több hír szólt harcállások elestéről, sortüzes kivégzésekről és bebörtönzésről. Az első pár harcostól még név szerint is kérdeztem bajtársakról, de nem tudtak segíteni. Nem tudom, hogy az fájt volna jobban, ha rossz híreket hoznak vagy ez a tudatlanság. Maradnom kellett volna még. Igen, maradnom!

November közepétől elkezdtek csökkenni az érkezők száma. Az oroszok visszaállították a határellenőrzést és többször határsértést hajtottak végre, felrobbantották a Celldömölk-Szombathely vasúti hidat. Ezután embereket tobozoztak a táborokban határmenti segítőknek. Aludtam rá egyet, de jelentkeztem, reméltem találkozom régi ismerősökkel.

Másnap az önkénteseket csapatokba osztották és határmenti városokba szállították. A társaságok zömében osztrák határőrökből, helyi és külföldi önkéntesekből álltak. Az én osztagomat a Fertő tó mellé küldték. Kezdetben nem bizonyult megterhelő feladatnak. Csoportokba gyűjtöttük a határátlépőket és elkísértük őket a helyi menedékközpontba. Ott elmagyaráztuk mi vár rájuk és hogyan juthatnak majd tovább. Később a határzárás miatt egyre többen úszva próbáltak meg átszökni a határon. Megesett, hogy nekünk is be kellett mennünk egy jeges fürdőre. Szerencsére a helybéliektől kaptunk csónakokat vagy ők maguk vezették azokat. A bárkák gyakran rejtettek meleg italokat, forró teát és kakaót, amelyeket az asszonyok készítettek nekünk és a menekülteknek.

December elején a szovjetek megkezdték a határ elaknásítását. Ennek következtében a migrációs vonalak egyre inkább felfelé tolódtak és csapatokat irányítottak át hozzánk. Az év végéhez közeledve már többen voltunk, mint amennyi feladatot el kellett látni. Karácsony után jött oda hozzám egy vöröskezes vezető, hogy nem akarok-e tovább állni. Egyre több ország küldött vonatokot vagy repülőket a menekültekért. Így hát jeleztem, hogy Franciaországba szeretnék költözni. Ez tűnt a leglogikusabbnak. Már Ady versein keresztül megkedveltem Párizst. A nyelvet pedig ismertem, régen beszéltem.

Először Bécsbe kellett eljutnom. A pályaudvartól egyenesen egy menekültközpontba vittek át minket. Hosszú sorbanállás után újra rögzítették minden adatomat, majd lemásolták az irataimat. Miután közöltem úticéomat, két emelettel fentebb küldtek. A teremben három személy volt, két francia és egy osztrák. Itt végig franciául beszélünk. A szakmai tapasztalataimról kérdeztek és arról hogyan vészeltem át a tábori időszakot. Végül megkérdezték hogyan bírom a hajózást. Pozitív válaszom után kiállítottak egy igazolást és a kezembe nyomtak két vonatjegyet. Az egyik Salzburgig szólt, a másik pedig onnan Párizsig.

Másnap a reggeli vonattal indultunk tovább. Már a vasút bejáratánál láttuk a hatalmas, tolakodó tömeget. Olyanok voltak, mint egy szétrúgott hangyaboly megzavart lakói. A vonatkocsik előtt magasba emelkedő táblák hirdették, hogy mely országba tartókat várják. Húszer percig tartott, míg eljutottam a megfelelőig. Elkérték a jegyemet, majd felengedtek. Még közel 12 percet kellett várni, hogy az utolsó utas is felszálljon. Az indulást nehezítette, hogy olyanok is kijöttek, akik nem kaptak jegyet. Volt köztük egy féllábú férfi is. Azt ordibálta, hogy engedjék fel, hiszen ő is szabad ember. Nagyon szomorú látvány volt. Arra gondoltam, hogy akár én is könnyen így járhattam volna. A betegeteket, sérülteket csak akkor engedték tovább, ha a fogadó országban valaki vállalta az eltartásukat. Annyira elbambultam ezen, hogy észre se vettem a hangos motorzúgást, ami az indulást hirdette.

Már rég elmúlt dél mikorra megérkeztünk vonatunk végállomásához. A pályaudvarra begurulva nem tudtam eldönteni, hogy a gyomrom vagy a vasút kerekei adnak-e ki fülsértőbb hangot. A rivalizálásnak a mozdony motorjának megállása vetett véget. A hasam diadalittasan fel-felkiáltott, aztán újabb kihívóra akadt. Egy fiatal nő szállt fel a kocsinkba és egy hangosbemondó segítségével nyomott el minden zajt körülöttünk. Elmondta franciául, hogy üdvözlő és elvezet minket egy helyre, ahol ebédelhetünk.

Életre keltek a fáradt szemű csomagok, az elnyűtt arcú táskák és gazdáik kezében hintázva indultak szép sorban a peronok felé. Az étkezőben az asztalok megterítve vártak minket. Babfőzelékre hasonlító étkünkhöz kis, fonott kosarakban találtunk kenyeret. Miután mindenki degeszre ette magát a kísérről jelezte, hogy készülődjünk. A székek öreges lendülettel csoszogva elindultak hátrafelé, hogy megszabaduljanak nehéz terheiktől. A pályaudvar előtt pár percet kellett várakoznunk, hogy a Németország felé tartó vonatok elinduljanak. Amíg megérkeztek a Párizsba tartó vasparipák, addig mindenkinek átnézték az iratát és ellenőrizték a jegyét. Az előkészületeknek hála egy svájci óra pontosságával tudtunk elindulni végső célunk felé délután 5 órakor.

Egy kisebb rázkódásra ébredtem. A párás ablakhoz dőltem, hogy a csipás szememen túl meglássam a Gare du Nord pályaudvar hatalmas belső terét. A peronokat fényárban fürdették a lámpák miközben ádáz harcot folytattak a mindent elfedő köddel. Körülnéztem, majd a többieket utánozva felugrottam ültömből, a kabátom után nyúltam és elindultam kifelé. Habár a hajam még mindig sötétbarna színben pompázott, úgy éreztem, hogy Párizsban aznap beszökött az ősz.

A vasúttól ismét egy hivatalba vittek minket, ahol ismét ellenőrizték iratainkat, reméltem ezúttal utoljára. Az egyik ügyintéző arca olyan volt, mint a fiatalkori anyámé. Ettől zavarba jöttem. Miközben nyújtottam a papírjaimat, kiszaladt a számon, hogy annyira sajnálom. Látszólag semmit nem értett. Fáradt voltam és kimerült. Éreztem, hogy kiszakad a szívemből egy darab. Vagy talán egy darabból a szívem? Miután mindent rendben találtak, egy csoportra kellett várakoznom, hogy elinduljunk a szállásunk felé.

Egy öreg diákszálló lett az új otthonom közel 50 másik magyarral együtt. A szobák kétszemélyesek voltak fürdőszobával és szegényes bútortal. A szobatársam fél órával utánam érkezett meg. Dávidnak hívták. Nálam pár évvel fiatalabb kissé beesett arcú, álmodozó szemű fiú volt. Francia és magyar szakos tanárnak készült, de még két év hátra lett volna a diplomáig, amikor kitört a szabadságharc. A Széna térnél harcolt, de elmenekült.

Másnap két ember érkezett a francia belügyminisztériumból. Mindenki elismertette az új munkáját. Kaptunk egy-egy térképet, amin be volt jelölve a munkahelyünk, egy orvosi rendelő és a minisztérium. Én a l'araignée, azaz *A pók* nevű hajóra kerültem, ahol a főgépész mellett feleltem a bárka gépeinek hibátlan működéséért. Dávid egy közeli összeszerelő raktárba került, ahogy a legtöbb lakótársunk.

Még aznap délelőtt el kellett mennem a hajóhoz, hogy bemutatkozzam és megkapjam a munkaruhámat. A *pók* egy étteremhajó volt. Egyszerre közel 35-40 főt tudott fogadni kétszintes fedélzetén. A személyzet 6 szakácsból, 4 pincérből, 3 zenészből, a főgépészből és két segítőjéből állt. A főnököm kedvesen köszöntött, majd körbevezetett. A gépházban megmutatta a hajtásokat biztosító gépeket, a vízi jármű tervrajzait, illetve a konyhában lévő gépesített eszközöket. A főzőhelység szorgos emberekkel volt tele, akik már készülhettek érkezésemre, mert egy asztal várt megterítve. Miközben elfogyasztottam az ebédemet jó pár kérdést tettem fel nekem a lábasok és edények mögül. Érdekelte őket, hogy honnan jöttem, hogyan éltem meg a küzdelmeket és milyen út vezetett ideig. Igyekeztem a lehető legegyszerűbben válaszolni, de volt pár szó, amit nehezen tudtam felidézni. Úgy látszott nem zavarják őket a nyelvi hiányosságok. Végül megköszöntem az ételt, magamhoz vettem a munkaruhámat és elkészöntem.

Ballagtam éppen a Szajna felé, s égtek lelkemben kis rözse-dalok. Füstösek, furcsák, búsak, bíborok. Arról, hogy talán újra élni fogok. Öröm ült a lelkemre, majd némi büntudat. Eszembe jutott a régi lakásom. Vajon most ki lakja? És mi lett annak a négy holttestnek a sorsa? Hogy élhetnek vagy halhatnak a „bűnösök”? Még mindig kelnek át a határon menekültek? A menekülttábor óta nem hallgattam rádiót. Kerestem egy újságosbódét, hát-ha ki tudok olvasni valamit a kirakatból, de nem jártam túl nagy sikerrel. Végül hazamentem, hogy kipihenjem magam az első munkanap előtt.

Reggel 7 órakor ébredtem kialvatlan szemekkel. Az éjszaka több kisgyerek váltakozó sírása dúdolt furcsa altatót a lakóknak. Halványkék színű munkaruhámban, barna kabátban és kezemben térképpel léptem ki az utcára. Nagyjából sikerült memorizálni előző nap az utat, de semmiképp sem akartam eltévedni.

A munka általában reggel nyolctól este tízig tartott, forgalmasabb napokon ennél akár tovább is. A hajó naponta kétszer, a kora délutáni és az esti órákban indult másfél órás útjára a Szajrán. Általában csak ilyenkor jelent meg a tulaj, aki a kirándulás során kapitányi teendőket látott el. A napi feladatok nem voltak igazán megterhelők. Legtöbbször a konyhára hívtak minket, de ilyenkor mindig jól megrakott tányérokkal tértünk vissza a munkaállomásunkra. Néha csak ezért hívtak fel minket.

Ahogy teltek a hónapok a franciám is egyre jobb lett. Egyre bátrabban kalandoztam el a városban szabadnapjaimon. A nyár közeledtével egyre már-már annyi összeget sikerült megtakarítanom, hogy kivehessek egy lakást. A munkában is meg voltak elégedve velem, még fizetésemelést is kaptam. Sajnos ez nem volt igaz Dávidra. Egyre keserűbb lett, utálta a munkáját és sokszor borgőzősen tért haza az éjszakából. Viszont az egyik este teljesen megváltozott a hangulata. Még be se léptem az ajtón, máris ordította, hogy pakoljak, költözünk haza.

Teljesen ledöbbsentem. Kitoloncolnak minket, vagy mi történik? Láta a zavaromat, így hát elkezdte magyarázni, hogy a magyar kormány amnesztiát hirdet a hazatérőknek. Kádárék megbocsájtanak és várnak minket haza, mert a magyarnak magyarok között van helye. Azt kérdeztem tőle, hogy ezt tényleg elhiszi-e. Ő nem is értette, hogyan kérdezhettem ezt. Azt gondolta, hogy már rég elmúlt a zsarnokság, hogy az oroszok már hagyják a magyarokat. Felnevettem. Ezen megsértődött. Az ezt követő napokban még megpróbált rábeszélni, de egyre csökkent a lelkesedése. Persze párszor átfutott az agyamon, milyen jó lenne látni a hazámat, meglátogatni a családom hamvait. Egy borítékba becsomagoltam a megmaradt magyar forintjaimat. Odaadtam neki, és megkértem vigyen belőle virágot a szüleim sírjára. Két hét múlva összepakolt és én kikísértem a vonatig.

Meglepetésemre az állomáson nagyon sokan összegyűltek és köztük jó pár ismerős akadt a tömbházból. Nem értettem őket. Hol zsarnokság van, ott zsarnokság van, nemcsak a puskacsőben, nem csak a börtönökbe, de a levegőben is. Szomorú voltam és sajnáltam őket. Árvaként persze nehezebb volt átérezni a családtagok hiányát és a munkám is kiemelkedően jó volt a legtöbbjükhöz képest. Mégsem értettem kétes kedvet mért csepegtettek magukba. Így maradtam magamnak. Ők felszálltak és hazamentek. Rajtuk kívül még tizenegyezer magyar döntött így világszerte.

Aznap este a lakás sokkal csendesebb volt. Nem tudtam, hogy ennyien elmentek-e vagy mindenkire némító hatással volt a szomszédok, szobatársak elvesztése. Visszaérve egy Nagy-Magyarország térképet találtam a másik ágyon. Eltettem a szekrénybe az utolsó emlékemet egy sorstársról.

Eltartott pár hétig, míg magam mögött hagytam a letargiát. A kollégák nem kérdezősködtek, ők is olvasták a híreket. A kellemes nyári idő és a munka megtette jótékony hatását, határozottan jobb kedvem lett. Gyakran előfordult, hogy munka után még elüldögéltem kicsit a rakparton. Nem volt olyan szép, mint a pesti, de azért nem panaszkodtam.

A Nap épp a hajónk mögött hajtotta álomra fejét. Így történt a szemem előtt, hogy hálót font az est, a nagy, barna pók. Nem mozdultak a párizsi hajók. Egyiken távol harmonika szólt, és én közelebb mentem, annyira szép volt. A kör közepén egy álomarcú, vidám, szőke lány táncolt. Felbátorodtam az ismerős dal-
lamokon és oda léptem közéjük.

Bonjour beauté! – mondtam neki, majd a kezemet nyújtottam felé.

Nem tudom ma már, hogy melyik volt az a dal, amire ezek a vidám franciák ünnepeltek. Nem tudom már hogyan folytatódott az este. Nem tudom már milyen volt a lány szőkesége, de azt tudom, hogy szókék a mezők, ha dús kalással jő a sárguló nyár. S e szőkeségben újra érzem őt. De érzem a kezét a kezemben 34 évvel később a repülőgép felé. A gép felé, ami haza visz minket a szabad hazába. Ráncosan, ősz fejjel, kopottan, gyermektelenül, mint föl-földobott kő, hazamegy hazám a fiad.

Végre hazamegyek! Annyi mindent elterveztem már! Mindent látni akarok a Városból! Nyitni egy étteremhajót, francia és magyar borokkal megtöltve. Élőzenével. A feleségemnek pedig megmutatni az országot, a fürdőket, a Balatont, a hegyeket és a cseppkőbarlangokat.

A nőnek, aki békét hozott a lelkembe, aki otthonná tette az idegent, és aki most nyugodt szuszogással aludt mellettem. Mikor a légiutaskísérő bemondta, hogy Magyarország légterébe értünk, kinéztem az ablakon. Ki gépen száll fölébe, annak térkép e táj és nem tudhatja, hol lakott itt Vörösmarty Mihály. De én tudom. Pontosan tudom.

Csizmadia Zoltán

Az 1956-os mártírok emlékére